

mis skrybėlėmis, o žmonių, pergyvenusių senąją religiją, kuri garbino gamtą. Kokie gi jie buvo?

Jie nebuvo turtingi ar galingi, nemokėjo nei skaityti, nei rašyti ir nepaliko mums jokių dokumentų. Apšmeižti, neteisingai suprasti, išplūsti ir galiausiai visiškai sunaikinti. Žinoma tik tai, ką apie juos kalbėjo jų priešai. Šis pasakojimas skirtas tiems pasmerktiesiems. Tai nėra istorija apie gėrį ir blogį arba mėginimas pavaizduoti viską taip, kaip iš tikrųjų buvo, nes tai paneigtų tokį pasaulį, kokį jie regėjo ir koku neabejojo. Norėjau tik parodyti, ką būtų reiškę gyventi anuomet... tikėti, kad Dievas yra pavydus ir žiaurus, kad pragaro liepsnos laukia tokių nusidėjėlių kaip mes, kad velnias vaikšto po žemę, o raganos valdo blogio jėgas ir yra netoli... mūsų kaime, šeimoje... gal net mumyse.

1

Buvo daug kalbama apie Dievą, bet iš tikrųjų mes bijojome velnio. Raganos gyveno kaimuose ir sodybose. Naktimis, kai jos susirinkdavo atlikti savo apeigų, iš pragaro ateidavo velnias ir vaikščiodavo tarp mūsų, mūsų laukais ir viržiais apaugusiomis dykynėmis. Gatvėje galėdavai lengvai paliesti žmogų, kuris prieš kelias valandas bučiavo velnią. Kartą berniukai man parodė žymę ant Pendlio kalno, kur, buvo šnekama, vaikščiojęs velnias. Tai buvo skeltos kanopos pėda, kaip karvės, tik didesnė. Toliau už kelių metrų pilkavo laužo liekanos. Berniukai manęs paklausė, kaip atrodo velnias ir kur jis mane pabučiavo. Kai atsakiau, kad niekada nebučiavo, jie netikėjo.

– Liepsnojanti Iza, – šaipėsi vienas. Tokia buvo mano pravardė. Bet jie nedrįso manęs paliesti.

Reikėjo tiek nedaug. Pakako tik pikto kaimyno skundo – ir tave galėjo areštuoti. O jei jau areštavo – kankins, jei kankins – prisipažinsi ir būsi pakartas. Nekalti ūkininkai, kurie būtų bėgę mylią vos pajutę raganystę, buvo apkaltinti tik dėl to, kad mokėjo gydyti peršalimą.

Mane gaubė paslaptis. Dvejų metų buvau atvežta iš šiaurės. Neturėjau nieko, tik vardą ir liepsnos sapną. Niekas nesitikėjo, kad išgyvensiu, bet išgyvenau. Ketinu ir toliau taip laikytis.

Kai Natas, mano netikras tėvas, tą rytą išsiruošė iš namų, buvo labai šalta ir asilo kanopos kaukšėjo į sustingusią žemę. Kol jis pasiekė Kolnį, vėjas jau tėškė į gatves ledinį lietų ir gruodas po kojomis pradėjo tirpti, keliukai pasidarė slidūs. Natas gailėjosi pasirinkęs tokią nykią dieną ir išėjęs pasipildyti atsargų. Žingsniuodamas šalia asilo pro turgaus prekystalius, pamatė per balas atbėgančią moterį su nešvarių apdegusių skudurų ryšuliu rankose. Ji buvo apsirengusi tik chalata ir užsimetusi skarą, basa, visa permirkusi. Moteris svirduliavo, ir Natui pasirodė, kad jos jėgos visai išsekusios. Vaizdas buvo neįprastas. Labiausiai

stebino, pasakojo Natas, kaip ji laikė ryšulį, – ne kaip elgeta, prisirinkusi šlamšto, o taip, tarsi purvinomis gatvėmis būtų nešusi lobį.

Ji pribėgo ir įbruko ryšulį jam į glėbį. Natas praskleidė skarmalus ir išvydo... mane. Į jį žvelgė keisčiausias, bjauriausias mažas veidelis, nusėtas raudonų dėmių, su dviem dideliais geltonais gumbais. Apdegusi buvo ne tik antklodė. Ir aš buvau visa raudona, veidas pūslėtas.

– Neturiu sąlygų jos auginti, – tarė moteris su škotišku akcentu. – Jos motina nužudyta, aš išvaryta iš namų.

Natas nieko negalvodamas suvyniojo mane ir užkėlė ant asilo. Ištraukęs duonos riekę padavė moteriai, ši linktelėjo. Jie paėjo kelis žingsnius, paskui pažiūrėjo vienas į kitą ir abu nusijuokė. Mat atrodė, tarsi Natas būtų išmainęs duoną į kūdikį. Natas pasakojo ypač įsidėmėjęs jos juoką, nes tai buvo toks laimingas, gurguliuojantis, džiugus klegesys, nors moters skurdas badė akis.

Net per lietų jis įžiūrėjo apdegusias jos rankas ir veidą, pailgas pūsles ant skruostų. Rankos buvo apvyniotos kruvinais skudurais.

– Jos vardas Izabelė, – šūktelėjo jam moteris pro skubančius žmones, pro lietu ir vėją. – Jai dveji metukai.

Natas linktelėjo, moteris nusišypsojo ir nubėgo duobėtu keliuku, taškydamasi ir klupdama, slėpdamasi nuo lietaus po turgavietės stoginėmis. Ji kramtė duoną ir vis atsisukdavo pažiūrėti, kaip jis vedasi asilą, kol galiausiai juos vieną nuo kito paslėpė turgaus dienos minia.

Aš buvau suvyniota į purviną vilnonę skarą – skylėtą skarmalą. Mano naujas netikras tėvas išmetė ją per pirmas dešimt minučių ir nupirko nedidelę vilnonę antklodę, kad man būtų šilčiau tą žvarbią gruodžio dieną. Tai buvo ženklas, kad moteris pažinojo žmones. Juk Natas nutarė išleisti pinigus mano gerovei.

Natas nebuvo jaunas. Jo žmona mirė prieš trejus metus. Jis gyveno su dukra Keite ir sūnumi Gilu ir, aišku, neišgalėjo maitinti dar vienos burnos. Vis dėlto išleido pinigus dėl manęs ir turėjo grįžti namo be įrankių, kuriuos ketino įsigyti. Aš buvau pamėlusė iš šalčio, išbadėjusi ir tokia nusilpusi, kad nepajėgiau net verkėti. Visą kelią namo kosčiau toje antklodėje kaip kačiukas. Kai parėjome,

Keitė pasakė, kad jis tikras kvailys šitaip išleidęs pinigus, nes visiems esą aišku, jog vaikas per savaitę numirs. Bet aš ir dabar esu – ačiū kilniai Nato širdžiai.

– Norėčiau riekės duonos, – tarė Gilas, kai Natas papasakojo visą nutikimą. Jis tapo šeimos istorijos dalimi, bet nebuvo dažnai kartojamas, kad nerasčiau rakto savo paslapčiai išsiaiškinti.

Toji moteris – ji dingo. Natas buvo tikras, kad ji mirė, ir graužėsi neparsivedęs jos namo sykiu su kūdikiu. Sklido gandai, kad viena škotė gyvena netoli Hebdeno tilto ir prekiauja audiniais, bet mes nežinojome, tai ji ar ne. Ji niekada su mumis nesusisiekė.

Keitė neįvertino savo tėvo. Natas turėjo gydymo dovaną. Mano apgailėtinas raudonas veidas su geltonomis pūslėmis greit pasitaisė, augant randai išnyko, kol galų gale liko tik šviesesnė oda aplink skruostus ir akis, kur nudegimai buvo giliausi. Izabelės vardą sutrumpino ir mane vadino Iza. Tapau šeimos nare.

Sunkiau buvo išdildyti liepsnos prisiminimą. Iš pradžių baugino net žvakė prie lovos. Natas tu-

rėjo mane įkurdinti už širmos, kad nematyčiau židinio ugnies. Kelias savaites naktimis pabudavau rėkdama. Nors ilgai laukiau sapnuodavau vis rečiau, tas reginys niekada manęs neapleido. Net šiandien, kai stoviu per arti liepsnos, širdis pradeda smarkiai plakti, randai niežti ir tvinkčioja, aš prisimenu, kaip viskas buvo...

... Be jokio išpėjimo mane pačiumpa ir stumia į akinamą kaitrią liepsną. Man svyla veidas, ugnies liežuviai plaka orą priešais, visur aplinkui. Stengiuos pasukti galvą, bet ji sustingusi, bandau rėkti, tačiau karštis degina gerklę, springstu nuo įkaitusio oro, raitančio man ausis, blaškausi, sukiojuosi, bet nėra jokio išsigelbėjimo... Ir tada atsimerkiu...

Ten buvo veidas, visada tas veidas. Jis mane baugino. Sapne aiškiai jį regėdavau, tačiau pabudusi niekada neprisimindavau. Jis buvo liepsnose, degė. Ugnis vis labiau kaitino ir artėjo, galiausiai man pavyko giliai įkvėpti karšto oro ir kažką išrėkti – žodį, nežinau kokį – taip garsiai, kad net pati pabudau.

Natas pasakojo, kad būdama maža tikriausiai patyriau nelaimingą atsitikimą. Kitiems kildavo

įvairių minčių. Kai kurie sakė, kad mergaitė, atėjusi iš niekur, kažką slepia, ir kad mano sapnas – prisiminimas tos vietos, iš kur atkeliavau. O dėl veido – tai buvęs jo, mano šeimnininko, veidas: velnio pragare. Būtent jie mane vadino Liepsnojančia Iza. Dieve padėk, aš jais tikėjau, bet dabar žinau geriau.

Mūsų dvasininkas klebonas Holdenas negalvojo, kad aš iš pragaro. Bet manė, kad artėju prie pragaro ir kad sapnas išpėja mane likti Dievo kelyje. Klebonas nebuvo blogas žmogus ir laikė ypatinga pareiga man padėti. Nesupratau, kodėl Dievas mane taip išskyrė, tačiau dėl vieno dalyko buvau tikra: nesvarbu, ar ugnis buvo iš mano praeities, ar iš ateities, labiausiai norėjau daugiau niekada arti jos neatsidurti. Kiekvieną vakarą meldžiau Dievo, kad mane saugotų. Būčiau padariusi viską, kad tik neregėčiau to veido.